

Pasauliui reikalingas mokslas,
Mokslui reikia moterų,
Nes mokslininkės gali pakeisti pasaulį.

Lietuvės mokslininkės – SARS-CoV-2 baltymų ir antikūnų sąveikas tirianti bei vaistus nuo vėžio kurianti – pagerbtos prestižiniais „Moterims mokslė“ apdovanojimais

Šiandien, 2021 m. birželio 15 dieną, septynios iškilios mokslininkės iš Baltijos šalių buvo pripažintos „L'ORÉAL Baltic“ programos „Moterims mokslė“ (angl. „Women in Science“) apdovanojimuose. Konkurso Lietuvoje nugalėtojų laurai ir 6000 eurų dotacijos šiame atiteko ir dviem Vilniaus universiteto mokslininkėms – dr. Ieva Plikusienėi ir doktorantei Joana Smirnovienei. Be to, trys apdovanojimus pelniusios mokslininkės, po vieną iš kiekvienos Baltijos šalies, bus nominuotos prestižiniam „L'Oréal-UNESCO For Women in Science“ kylančių talentų apdovanojimui.

Programa „Moterims mokslė“ skatina talentingas mokslininkes tęsti tyrimus ir pagerbia už indėlį, siekiant visuomenės pažangos. Programą „L'Oréal Baltic“ įgyvendina bendradarbiaudama su Baltijos šalių mokslų akademijomis ir UNESCO nacionalinėmis komisijomis.

„L'ORÉAL Baltic“ programa mūsų visuomenei siūlo puikias galimybes pažinti jaunas moteris mokslė – sužinoti ne tik apie jų pasiekimus atliekant mokslinius tyrimus, bet ir apie jų gyvenimą. Svarbu, kad visuomenė vertintų jaunas moteris, pasirinkusias sunkų, tačiau įdomų kelią mokslo atradimų link, ir kad vis daugiau moterų jį rinktųsi“, – sako Lietuvos mokslų akademijos prezidentas Jūras Banys.

Konkurso laimėtojomis paskelbtos dvi Lietuvos mokslininkės – dr. Ieva Plikusienė ir doktorantė Joana Smirnovienė, taip pat Inga Pudža, Dana Kigitoviča ir Vita Rovite iš Latvijos, Mari-Ann Lind ir Kaija Pohako-Esko iš Estijos. Vertinimo komisija pabrėžė, kad „Moterims mokslė“ apdovanojimais pagerbtos moterys svariai prisideda prie mokslo pažangos įvairiose srityse – nuo išmaniųjų medžiagų kūrimo iki vėžio gydymo, COVID-19 pandemijos suvaldymo.

„Šis paskatinimas jaunoms mokslininkėms ypač aktualus pandeminiiais laikais, lėmusiais išaugusį šeiminių pareigų krūvį ir naujus iššūkius, suderinant jas su profesiniais siekiais. Džiugu, kad mokslininkų tyrimai atliepia aktualiausias valstybės ir visuomenės gyvenimo problemas, ypač COVID-19 pandemijos iššūkius ir ieško būdų jas spręsti“, – pastebi Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos generalinė sekretorė Agnė Vilkončiūtė.

Dr. Ieva Plikusienė sako, kad šis apdovanojimas ją dar labiau paskatino žavėtis mokslu ir jo suteikiamomis galimybėmis. „Gauti šį apdovanojimą yra didelė garbė ir be galo reikšmingas mano, kaip mokslininkės, darbo įvertinimas. Būti mokslininke, tai ne tik profesija, bet ir mano gyvenimo būdas, o tai, kad mano atliekami tyrimai yra svarbūs ir šiuo metu gali prisidėti prie COVID-19 pandemijos suvaldymo, skatina ir motyvuoja mane dirbti šioje srityje“, – sako prestižinį apdovanojimą gavusi Vilniaus universiteto Chemijos ir geomokslų fakulteto Nanotechnologijų ir medžiagotyros centre „Nanotechnas“ dirbanti mokslininkė dr. I. Plikusienė.

„L'Oréal Baltic“ programos „Moterims mokslė“ nugalėtojai laurus pelnė tyrimas, kuriuo mokslininkė naudodama spektrinę elipsometriją tiria SARS-CoV-2 baltymų ir specifinių antikūnų sąveikas. Pritaikius matematinius modelius gaunama daug vertingos informacijos apie viruso baltymo-antikūno komplekso susidarymą tikru laiku ir jo stabilumą, baltymų erdvinį išsidėstymą. Gauta informacija naudinga siekiant nustatyti greitiesiems testams tinkamus antikūnus ar viruso baltymus, įvertinti konkrečių antikūnų panaudojimo COVID-19 gydymo tikslais galimybes, bei charakterizuoti SARS-CoV-2 baltymus, tinkamus vakcinų kūrimui.

Joana Smirnovienė, Vilniaus universiteto Gyvybės mokslų centro (GMC) Biotechnologijos instituto biotechnologijų krypties doktorantė, sako, kad šis apdovanojimas yra sunkaus ir kryptingo darbo didžiulis įvertinimas, kuris skatina ir toliau judėti į priekį. „Norėčiau, kad tai būtų šventė visiems mokytojams, kurie skyrė savo laiką mane mokydami. Tikiuosi, kad stipendija ne tik padės tęsti doktorantūros tyrimus, bet ir motyvuos jaunimą pradėti aukščiausio lygio mokslinius tyrimus“, – teigia J. Smirnovienė.

Mokslininkės J. Smirnovienės doktorantūros tyrimai orientuoti į inovatyvių farmacinių preparatų, skirtų vėžiui ir nutukimui gydyti, kūrimą. „Molekuliniam lygmenyje tyrinėju, kaip cheminis vaistas-kandidatas sąveikauja su tiksliniais baltymais, atsakingais už ligos vystymąsi. Perpratus atpažinimo mechanizmus, kaip vaistas-kandidatas jungiasi su tiksliniu baltymu, gali būti sukurti efektyvesni ir mažiau toksiški farmaciniai preparatai. Tikiu, kad šie tyrimai galėtų paspartinti naujų vaistų kūrimą ir užtikrintų gydymą“, – atskleidžia VU GMC doktorantė.

Už indėlį į mokslą per ketverius programos Lietuvoje metus jau buvo apdovanotos šešios Lietuvos tyrėjos. Praėjusiais metais Lietuvoje buvo apdovanotos doktorantė Dominyka Dapkutė bei Dr. Rima Budvytytė.

Latvijoje programą įsteigė „L'Oréal Baltic“ draugijos globėja, buvusi Latvijos Respublikos Prezidentė (1999-2007 m.) dr. Vaira Vykė-Freiberga. Šiandien „L'Oréal Baltic“ programa „Moterims mokslė“ yra įgyvendinama bendradarbiaujant su Latvijos, Estijos ir Lietuvos mokslų akademijomis ir nacionalinėmis UNESCO komisijomis šiose šalyse.

Tai vienintelė paramos programa dedikuota mokslininkėms Baltijos šalyse. Ši programa skatina Baltijos šalių mokslininkų profesinį tobulėjimą, padėdama joms siekti naujų tikslų ir kurti naudą tiek mokslo, tiek visuomenės labui. Europoje mokslininkės susiduria su skirtingais iššūkiais. Pavyzdžiui, tik 14 proc. visų aukščiausių akademinių pareigų Europoje užima moterys, tik 33 proc. tyrėjų yra moteriškos lyties, tačiau tik mažiau nei 4 proc. Nobelio premijų už mokslo pažangą yra skirta moterims¹.

Tarptautinė „Moterims mokslė“ programa buvo pradėta 1998 metais. Nuo tada „L'Oréal“ įmonių fondas ir Jungtinių Tautų švietimo, mokslo ir kultūros organizacija UNESCO įsipareigojo padidinti moterų vykdančių mokslinius tyrimus skaičių. Pastaruosius dvidešimt trejus metus „L'Oréal-UNESCO Moterims mokslė“ programa veikia tam, kad pagerbtų ir lydėtų moteris tyrėjas jų svarbiausiais gyvenimo momentais, reikšmingai prisidedant prie mokslo raidos ir lyčių lygybės šioje srityje. Programa per 23 metus buvo pastebėta daugiau nei 3600 mokslininkų ir šiuo metu yra įgyvendinama 117 šalių.

¹ UNESCO Science Report: towards 2030 (2021)

Kontaktinis asmuo ryšiams su žiniasklaida:

Karin Laar

L'Oreal Poland and Baltic HUB

El. paštas: Karin.LAAR@loreal.com

Projekto interneto svetainė: www.forwomeninscience.com

Lietuvos nacionalinės UNESCO komisijos puslapis: www.unesco.lt

Lietuvos mokslų akademijos puslapis: www.lma.lt